

ოჯახური ძალადობა საქართველოში: მწვავე რეალობა და სტატისტიკა

ნინო აბესაძე

ეკონომიკის აკადემიური დოქტორი,
ასოცირებული პროფესორი

ივ. ჯავახიშვილის სახ. თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი

სიმონ გელაშვილი

ეკონომიკის მეცნიერებათა დოქტორი, პროფესორი

ივ. ჯავახიშვილის სახ. თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი

გიორგი კვირიკაშვილი

დოქტორანტი

ივ. ჯავახიშვილის სახ. თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი

ანოტაცია

ოჯახური ძალადობა საქართველოში ერთ-ერთ მნიშვნელოვან, მტკივნეულ და აქტუალურ პრობლემას წარმოადგენს. ის სხვადასხვა ფორმით ვლინდება და იზრდება საზოგადოების მხრიდან მის წინააღმდეგ ბრძოლისა და ძალადობის პრევენციის უზრუნველყოფის გააქტიურების ქმედებები.

ნაშრომის მიზანია საქართველოში ოჯახში ძალადობის თანამედროვე ტენდენციების გამოვლენა და სტატისტიკური ანალიზი.

კვლევის პროცესში გამოყენებულ იქნა სტატისტიკური დაკვირვების, თავმოყრა-დაჯგუფებისა და ანალიზის მეთოდები. ანალიზის ეტაპზე განხორციელდა სხვადასხვა სტატისტიკური მაჩვენებლის გაანგარიშება პროგრამა SPSS-ის გამოყენებით.

ნაშრომში დახასიათებულია ოჯახში ძალადობის მიზეზები, განხორციელდა მაპროვოცირებელი ფაქტორების იდენტიფიცირება; გაანალიზებულია ცხელ ხაზზე შესული ზარების მაჩვენებლები, ძალადობის ფორმების მიხედვით მსხვერპლისა და მოძალადის სქესობრივ-საკობრივი სტრუქტურა; შემაკვეთელი და დამცავი ორდერების სტატისტიკა, გამოვლენილია ოჯახში ძალადობის ძირითადი ტენდენციები და დადგენილია კანონზომიერებები, მიღებული შედეგების კომპლექსური რაოდენობრივი ანალიზის საფუძველზე ჩამოყალიბებულია კონკრეტული დასკვნები და შემუშავებულია შესაბამისი რეკომენდაციები.

საკვანძო სიტყვები: ოჯახური ძალადობა, მოძალადე, მსხვერპლი, ტენდენცია, სტატისტიკური ანალიზი.

ძალადობის პრობლემა გლობალური მასშტაბისაა და შეიძლება ითქვას, მას არ აქვს ეროვნული, რასობრივი, რელიგიური კუთვნილება. ფაქტია, რომ ნებისმიერი სახის ძალადობა, გამოვლენის რა ფორმითაც არ უნდა იყოს წარმოდგენილი, მიუღებელია და მის წინააღმდეგ ბრძოლა არა მარტო საზოგადოების თითოეული წევრის, არამედ სახელმწიფოს ერთ-ერთი მთავარი პრიორიტეტული ვალდებულებაა. ამ სახის დანაშაულების პრევენციის მიზნით ბოლო წლებში გატარებული ღონისძიებების რამდენადაც, არსებული სიტუაციის ანალიზი, რსა-ერთაშორისორდარადგილობრივიორგანიზაციების შეფასებები ცხადყოფს, რომ ძალადობა კვლავ მნიშვნელოვან გამოწვევად რჩება (https://idfi.ge/ge/the_impact_of_new_coronavirus_pandemic_on_domestic_violence_and_violence_against_women) არა მარტო საქართველოში, არამედ მსოფლიოში. ოჯახში ძალადობის პრევენციის მექანიზმები გულისხმობს იმ სოციალურ, ეკონომიკურ, სამართლებრივ და სხვა ღონისძიებათა ერთობლიობას, რომლებიც მიმართულია

ოჯახში ძალადობის მიზეზებისა და წინაპირობების თავიდან აცილებისკენ, ძალადობის აღკვეთისკენ, მოძალადის სამართლებრივი დევნისკენ, მისი დამოკიდებულებებისა და ქცევის კორექციისკენ, მსხვერპლის რეაბილიტაციისა და ადაპტაციისკენ. (<https://matsne.gov.ge/ka/-document/view/26422?publication=21>)

მიუხედავად იმისა, რომ ოჯახურ ძალადობასთან ბრძოლაში და მის პრევენციაში მთელი მსოფლიოს მასშტაბით ყოველდღიურად უამრავი ადამიანი ჩართული, საკმაოდ დიდი ფინანსური თუ ფიზიკური რესურსი იხარჯება და ძალადობის აღმოფხვრისა და პრევენციის მიზნით აქტიური მუშაობა მიმდინარეობს, იხვეწება საკანონმდებლო აქტები, ძალადობა მაინც ერთ-ერთ მძიმე და მტკივნეულ პრობლემად რჩება. ამას მოწმობს ძალადობის სტატისტიკა. საზოგადოების განვითარების თანამედროვე ეტაპზე, დემოკრატიული პროცესების განვითარების კვალდაკვალ საზოგადოების ყურადღების ცენტრში სულ უფრო ინტენსიურად ხვდება საქართველოში კრიმინოგენური სიტუაციის გამწვავება და გენდერული თანასწორობის პრობლემა. (აბესაძე, ო. 2023) მდგომარეობა კიდევ უფრო საყურადღებო და საგანგაშოა ძალადობის შესახებ ინფორმაციის ნაკლებობის ფონზე, რაც რეალურ ფაქტებთან შედარებით საჩივრების ნაკლებობით, ნაწილობრივი ინფორმირებითაა გამომწვეული, რომელიც ძალადობის მსხვერპლის მხრიდან მოძალადის იდენტიფიცირებისგან ან ოჯახურ ძალადობაზე საუბრისგან თავის შეკავებითაა განპირობებული. ამის მიზეზი შეიძლება იყოს მოძალადეზე ეკონომიკური დამოკიდებულება, კულტურული თუ რელიგიური რწმენები და შეხედულებები, შურისძიების შიში, სექსუალური ძალადობის დროს სირცხვილი და სხვა. აღსანიშნავია, რომ ძალადობრივ ურთიერთობებში მყოფი ქალები შეიძლება ვერ აცნობიერებენ, ან მზად არ არიან, გააცნობიერონ, რომ მათ მიმართ სექსუალური ძალადობა ხორციელდება. (სექსუალური ძალადობის გამოძიების, სისხლისსამართლებრივი დევნისა და სასამართლო განხილვის სახელმძღვანელო, თბ., 2021. გვ 31) შესაბამისად, ასეთი შემთხვევების აღრიცხვა და საერთო სტატისტიკურ მონაცემებში გათვალისწინება ფაქტობრივად შეუძლებელია, რაც საბოლოო ჯამში სტატისტიკისათვის სერიოზულ გამოწვევას წარმოადგენს. ამიტომაც, უკანასკნელ წლებში საკმაოდ მწვავედ დადგა გამოვლენილი ძალადობის გაზრდილი ფაქტების რაოდენობრივად შესწავლის აუცილებლობის საკითხი. აქედან გამომდინარე, ოჯახში ძალადობის ფაქტების სტატისტიკური ინდიკატორების დადგენა, ძალადობის მიზეზებისა და ფორმების იდენტიფიცირება ასაკობრივი ჯგუფების მიხედვით, მოსალოდნელი შედეგების გაანალიზება, ძალადობის არეალის გაზომვა, ინტენსივობის შეფასება, საერთაშორისოდ შედარებადი სტატისტიკური მაჩვენებლების გაანგარიშება, ინფორმაციული ბაზის სრულყოფა და ა. შ. ფრიად მნიშვნელოვანი, აუცილებელი და დროულია, რადგან მოხდეს შესაბამისი სამართლებრივი რეგულირების პირობებში სწორი პოლიტიკის განსაზღვრა სახელმწიფო დონეზე და მაქსიმალურად მეტი ძალადობის ფაქტის აღკვეთა, მსხვერპლის თავიდან აცილება. მსხვერპლი ქალებისა და კაცების სოციალიზაციის ამაღლება, რეაბილიტაციის პროცესების რეგულირება და მართვა. ამისათვის კი აუცილებელია ოჯახური ძალადობის შესაბამისი ინფორმაციული ბაზის არსებობა, ადეკვატური სტატისტიკური მაჩვენებლების გაანგარიშება, რაც სწორი პოლიტიკისა და პრევენციული ღონისძიებების შემუშავების აუცილებელი საფუძველია.

ნაშრომის ძირითად მიზანს წარმოადგენს საქართველოში ოჯახური ძალადობის სტატისტიკური ტენდენციების გამოვლენა და ანალიზი.

კვლევის მეთოდოლოგია

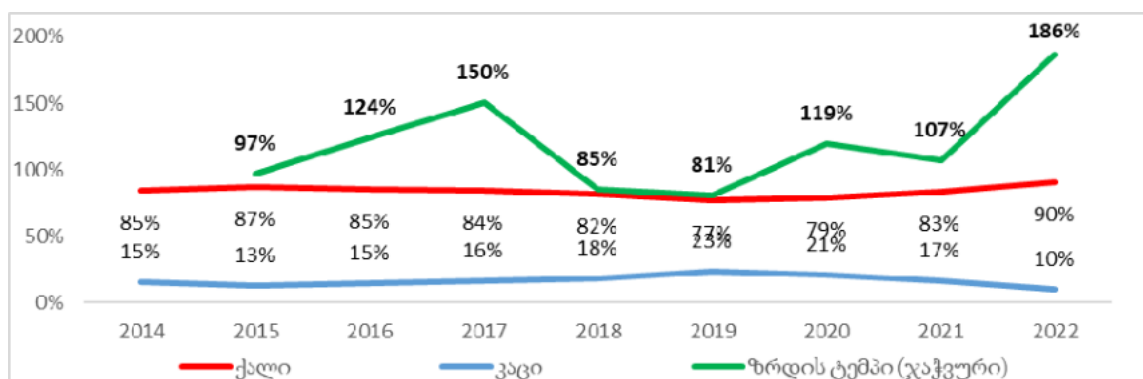
კვლევის პროცესში გამოყენებულ იქნა სტატისტიკური დაკვირვების, თავმოყრა-დაჯგუფებისა და ანალიზის მეთოდები. ანალიზის ეტაპზე განხორციელდა მრავალი სპეციალური სტატისტიკური მაჩვენებლის გაანგარიშება პროგრამა SPSS-ის გამოყენებით, განხორციელდა დი-

ფერენცირებული ანალიზი რეგიონების, ასაკობრივი ჯგუფების ძალადობის გამოვლენის ფორმების და ა.შ. მიხედვით. მიღებული შედეგების კომპლექსური რაოდენობრივი ანალიზის საფუძველზე ჩამოყალიბდა კონკრეტული დასკვნები და შემუშავდება შესაბამისი რეკომენდაციები.

ტექსტი. ძალადობის პრევენციისათვის ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი საკითხია სამართალდამცავი ორგანოებისადმი მიმართვიანობის მაღალი დონე, რაც ერთი მხრივ განისაზღვრება მსხვერპლი/საზოგადოების მხრიდან ამ ორგანოების ნდობით, მეორე მხრივ კი გაბატონებული სტერეოტიპების გავლენის ხარისხით. ოჯახში ძალადობის საკითხებზე პოლიციისთვის მიმართვიანობის შესახებ ინფორმაციას იძლევა განხორციელებული ცხელი ხაზის მონაცემები და გამოცემული შემაკავებელი ორდერების რაოდენობა. გაეროს ქალთა ორგანიზაციის მხარდაჭერით, საქართველოში შეიქმნა ოჯახში ძალადობის მსხვერპლთა ოთხი თავშესაფარი, სამი კრიზისული ცენტრი და ეროვნული ცხელი ხაზი (116 006), რომელიც აბონენტებს ეროვნული უმცირესობების ენებზეც ემსახურება.

დიაგრამა 1

ოჯახში ძალადობის საკითხებზე ცხელი ხაზზე განხორციელებული ზარების რაოდენობის ზრდის ტემპი (ჯაჭვური), სქესთა თანაფარდობა

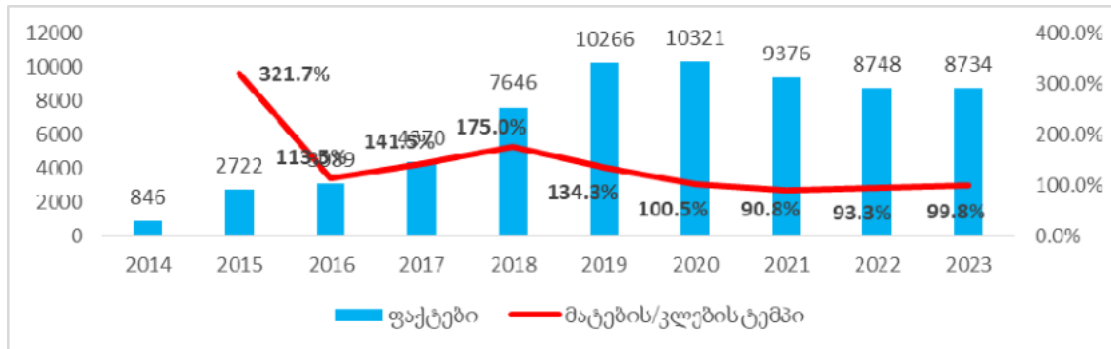

წყარო: დიაგრამა შედგენილია ავტორთა მიერ საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახურის მონაცემებზე დაყრდნობით

როგორც დიაგრამიდან ჩანს, 2014 წლიდან 2022 წლამდე საგრძნობლად გაიზარდა ოჯახში ძალადობის საკითხებზე განხორციელებული ცხელი ხაზისთვის მიმართვიანობა, 2021 წელთან შედარებით 86%-ით, ხოლო 2014 წელთან შედარებით გაიზარდა თითქმის 3-ჯერ მეტი ზარი დაფიქსირდა. თუმცა ეს უპირატესად განპირობებული უნდა იყოს არა ძალადობის ფაქტების რაოდენობის მკვეთრი ზრდით, არამედ იმით რომ ადამიანებმა მეტად დაიწყეს ძალადობის ფაქტების გახმაურება, გაიზარდა მათი ნდობა სამართალდამცავი ორგანოებისადმი. 2014-2022 წლებში საშუალოდ ყოველწლიურად განხორციელებული ცხელი ხაზის ზარების რაოდენობა იზრდებოდა 14%-ით. განხორციელებულ ზარებში ქალბატონების წილი საშუალოდ 68 პროცენტული პუნქტით აღემატებოდა მამაკაცებისას, ხოლო განსაკუთრებით აქტიური 25-44 და 44 წელზე უფროსი ადამიანები იყვნენ. (საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახური)

ოჯახში ძალადობის ფაქტზე ოპერატიული რეაგირებისათვის უფლებამოსილი ორგანოს მიერ მსხვერპლის დაცვისა და მოძალადის გარკვეული მოქმედებების შეზღუდვის უზრუნველსაყოფად დროებითი ღონისძიების სახით გამოიცემა შემაკავებელი ორდერი ან დამცავი ორდერი.

ოჯახური ძალადობის ფაქტებზე გამოცემული შემაკავებელი
ორდენების რაოდენობის დინამიკა
(2014-2023)

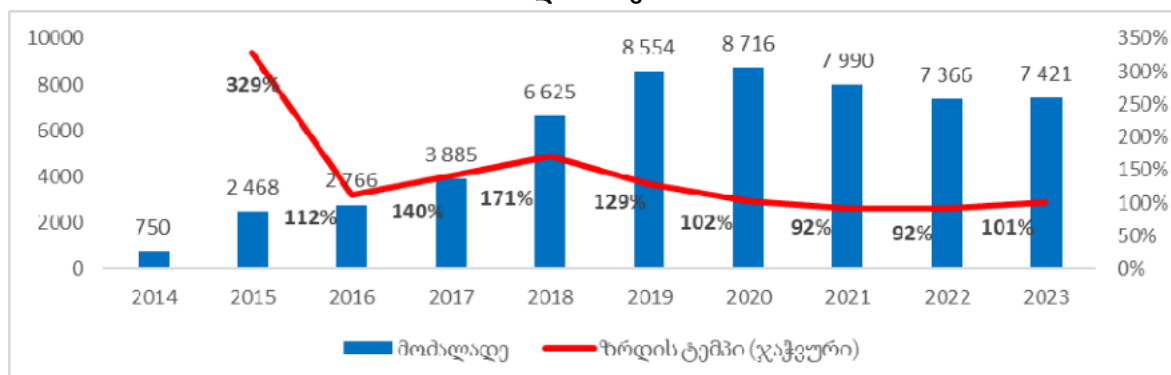

წყარო: დიაგრამა შედგენილია ავტორთა მიერ შინაგან საქმეთა სამინისტროს მონაცემებზე დაყრდნობით

2014-2023 წლებში სულ გამოიცა 66118 შემაკავებელი ორდერი, სადაც მონაწილეობდა 116174 პირი, საშუალო წლიურად 6612 ერთეული 11617 პირი. აღსანიშნავია, რომ გამოცემულ შემაკავებელ ორდერსა და მონაწილე პირებს შორის რაოდენობრივი თანაფარდობა წლების განმავლობაში თითქმის უცვლელი რჩებოდა, ბოლო წლებში შეინიშნებოდა მხოლოდ მცირედი კლება. (შინაგან საქმეთა სამინისტროს ვებ-გვერდი). მეორე დიაგრამაზე ნათლად ვხედავთ, რომ 2014-2019 წლებში გამოვლენილი ოჯახური ძალადობის ფაქტებზე გამოცემული შემაკავებელი ორდერების რაოდენობა მკვეთრად გაზრდილია, რაც ძალადობის ფაქტზე მომართვიანობის ზრდასთან ერთად განპირობებულია იმით, რომ 2017 წლის ივნისამდე აუცილებელი იყო შემაკავებელი ორდერის დამტკიცება სასამართლოს მიერ. ხოლო ცვლილებების თანახმად, შემაკავებელი ორდერი ძალაში შედის გამოცემისთანავე. ოჯახში ძალადობის წინააღმდეგ ბრძოლა-სა და ცნობიერების ამაღლების მნიშვნელოვანებაზე დიდი გავლენა იქონია 2017 წლის სტამბოლის კონვენციის რატიფიცირებამ. ამის გთვალისწინებით 2015 წელს წინა წელთან შედარებით გამოცემული შემაკავებელი ორდერის რაოდენობა წინა წელთან შედარებით გაზრდილია 3,2-ჯერ, 2016 წელს 13,5%-ით, 2017 წელს 41,5%-ით, 2018 წელს 75,0%-ით, 2019 წელს კი – 34,3%-ით. 2020 წლიდან ფიქსირდება მაჩვენებლის შემცირების ტენდენცია და 2023 წლისთვის 8734-ს გაუტოლდა, რაც წინა წელთან შედარებით 2%-ით და და 2015 წელთან შედარებით 215%-ით გაზრდილია.

საკვლევ პერიოდში, 2014-2023 წლებში საშუალოდ ყოველწლიურად გამოცემული შემაკავებელი ორდერების რაოდენობა იმატებდა 877 ერთეულით, იზრდებოდა 28%-ით. ძალადობის ზრდაზე ეკონომიკური ფაქტორების კავშირისა და დამოკიდებულების გამოსავლენად გავიანგარიშეთ კორელაციის პირსონის კოეფიციენტი შემაკავებელ ორდერებსა და უმუშევრობის დონეს შორის. კავშირი აღმოჩნდა საკმაოდ ძლიერი, (კორელაციის პირსონის კოეფიციენტი უდრის -0,847), რაც ადასტურებს შემაკავებელ ორდერების რაოდენობაზე უმუშევრობის დონის პირდაპირ გავლენას. ამის გარდა გავიანგარიშეთ კორელაცია შემაკავებელ ორდერებსა და საშუალო თვიურ შემოსავალს შორის, რომელიც აღმოჩნდა 0,666, ანუ საშუალო სიძლიერის პირდაპირი კავშირი. რაზე დაყრდნობითაც შეგვიძლია ვთქვათ, რომ თუ საშუალო თვიური შემოსავალი გაიზრდება, მაშინ გაიზრდება შემაკავებელი ორდერის რაოდენობაც. ამის მიზეზად შეიძლება დავასახელოთ მოძალადეზე მსხვერპლის ეკონომიკურად დამოკიდებულების მაღალი ხარისხი და ძველი სტერეოტიპი: ძალადობს მატერიალურად ძლიერი. (შინაგან საქმეთა სამინისტროს ვებ-გვერდი, 2024)

**2014-2023 წლებში საქართველოში ოჯახში ძალადობაში
მონაწილე მოძალადეთა რაოდენობის
დინამიკა**

წყარო: დიაგრამა შედგენილია ავტორთა მიერ შინაგან საქმეთა სამინისტროს მონაცემებზე დაყრდნობით

2014-2023 წლებში სულ ოჯახურ ძალადობაში მონაწილეობდა 56541 მოძალადე პირი. 2023 წელს 2022 წელთან შედარებით მოძალადე პირების რაოდენობა გაიზარდა 1%-ით, ხოლო 2014 წელთან შედარებით გაიზარდა თითქმის 10-ჯერ, პერიოდში საშუალო აბსოლუტურმა მატებამ 741 შეადგინა, 2014-2023 წლებში საშუალოდ ყოველწლიურად მოძალადელთა რაოდენობა იზრდებოდა 29%-ით. (შინაგან საქმეთა სამინისტროს ვებ-გვერდი, 2024)

საინტერესოა, როგორია ოჯახში მოძალადე პირების სქესობრივი მაჩვენებლები. აქ მკვეთრად გამოხატული ტენდენციაა: კაცების რაოდენობა მკვეთრად აღემატება ქალების რაოდენობას. თუმცა, დროთა განმავლობაში მცირდებოდა სქესთა შორის თანაფარდობა. საკვლევი პერიოდის პირველ ნახევარში კაცების რაოდენობა 10-ჯერ აღემატებოდა ქალების რაოდენობას, ხოლო პერიოდის მეორე ნახევარში კი 5-ჯერ. სქესთა თანაფარდობის ყველაზე მაღალი მაჩვენებელი დაფიქსირდა 2015 წელს, როდესაც კაცების რაოდენობა 12,3-ჯერ აღემატებოდა ქალების რაოდენობას, ხოლო ყველაზე ნაკლები კი – 2019 წელს, როდესაც მოძალადე კაცები 4,6-ჯერ აღემატებოდნენ ქალებს. 2023 წელს 2022 წელთან შედარებით, მოძალადე ქალების რაოდენობა შემცირდა 1%-ით, ხოლო 2014 წელთან შედარებით გაიზარდა თითქმის 19-ჯერ. 2014-2023 წლებში საშუალოდ ყოველწლიურად მდედრობითი სქესის მოძალადეთა რაოდენობა იზრდებოდა 39%-ით, ხოლო კაცების 28%-ით.

რაც შეეხება მსხვერპლებს, ზოგადად მსხვერპლთა რაოდენობა გაზრდილია, 2023 წელს 2014 წელთან შედარებით მათი რიცხვი გაიზარდა თითქმის 10-ჯერ. 2014-2023 წლებში საშუალოდ ყოველწლიურად მსხვერპლთა რაოდენობა იზრდებოდა 28%-ით. თუმცა, 2023 წელს 2022 წელთან შედარებით მათი რიცხვი შემცირდა 1%-ით. საანალიზო პერიოდში მოძალადეთა რაოდენობას ყოველთვის აღემატებოდა მსხვერპლთა რაოდენობა. საშუალოდ 1 მოძალადეზე 1.05 მსხვერპლი მოდის. ეს მაჩვენებელი ძირითადად ვარირებს 1.04-დან 1.11-ს შორის. აღსანიშნავია, რომ მსხვერპლსა და მოძალადეს შორის რაოდენობრივი თანაფარდობა წლების განმავლობაში თითქმის უცვლელი რჩებოდა. რაც შეეხება ოჯახურ ძალადობაში მონაწილე მსხვერპლი პირების სქესის მიხედვით განაწილება, აქ ქალების მკვეთრად გამოხატული უპირატესობა ვლინდება.

2014-2023 წლებში გამოვლენილ ოჯახურ ძალადობაში მონაწილე 59564 მსხვერპლიდან ქალი იყო 50211 პირი, ანუ 84% ხოლო კაცი კი – 9352 პირი, ანუ 16%. 2014-2023 წლებში საშუალოდ ყოველწლიურად მსხვერპლ ქალთა რაოდენობა იმატებდა 644, ხოლო კაცთა 128 პირით.

2015-2023 წლებში სულ გამოცემულ იქნა 65272 შემაკავებელი ორდერი. აქედან ყველაზე დიდი რაოდენობით გამოცემულ იქნა თბილისში 29044 მთლიანი რაოდენობის 44,5%, შემდეგ მოდის კახეთი 6546 ორდერით (10,0%-ით), აჭარა 6376 ორდერით (9,8%-ით), ქვემო ქართლი 6283 ორდერით (9,6%-ით), იმერეთი 6101 ორდერით (9,3%-ით). ყველაზე მცირე რაოდენობაა რაჭა-ლეჩხუმში 292 შემაკავებელი ორდერი (0,4%), გურიაში 776 (1,2%), სამცხე-ჯავახეთში 1171 (1,8%).

ცხრილი 1

2015-2023 წლებში გამოცემული შემაკავებელი ორდენის დონე ყოველ 10000 კაცზე რეგიონების მიხედვით

რეგიონი	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
აჭარა	7	10	14	27	28	28	26	20	23
გურია	5	5	5	5	7	11	14	12	8
თბილისი	9	11	17	27	41	40	33	34	33
იმერეთი	8	8	11	17	18	18	17	14	13
კახეთი	11	10	13	24	32	32	33	30	25
მცხეთა-მთიანეთი	5	8	9	24	24	21	19	16	18
რაჭა-ლეჩხუმი	4	7	15	21	14	10	10	8	11
სამეგრელო-ზემო სვანეთი	5	5	7	13	17	19	20	16	14
სამცხე-ჯავახეთი	3	2	2	6	9	16	14	12	14
ქვემო ქართლი	5	7	7	16	21	21	22	22	24
შიდა ქართლი	6	8	8	15	25	25	20	19	20

წყარო: ცხრილი შედგენილია ჩვენს მიერ გაანგარიშებული მაჩვენებლების მიხედვით

ცხრილიდან ნათლად ჩანს, რომ თითოეულ რეგიონში ყოველწლიურად სულ უფრო მძიმდება მდგომარეობა. მიღებული შედეგი სრულიად მოსალოდნელი იყო ჯერადობით გაზრდილი გამოცემული შემაკავებელი ორდერებისა და შემცირებული მოსახლეობის ფონზე. იმდენადაა გაზრდილი გამოცემული შემაკავებელ ორდერთა რაოდენობა, რომ მიუხედავად ზოგიერთი რეგიონისა (მაგ: თბილისი, აჭარა, ქვემო ქართლი), სადაც შეინიშნებოდა მოსახლეობის რიცხოვნობის მატება, მაინც იზრდებოდა გამოცემული შემაკავებელი ორდერის დონე ყოველ 10000 კაცზე. (შინაგან საქმეთა სამინისტროს ვებ-გვერდი, 2024). აქვე თუ განვიხილავთ ოჯახურ ძალადობასა და ოჯახური ნიშნით ჩადენილ დანაშაულზე სისხლისსამართლებრივი დევნის დანების მაჩვენებელს პროკურატურის სტრუქტურული ერთეულების მიხედვით აბსოლუტური მაჩვენებლით პირველ ადგილებს იკავებს თბილისი, ქვემო ქართლი, აჭარა. მაგრამ სურათი სრულიად შეიცვალა 10000 კაცზე დანაშაულის კოეფიციენტის გაანგარიშებისას. თბილისი, რომელიც ჯერადობით აღემატებოდა სხვა რეგიონებს ახლა უკვე კრიმინოგენულად საშუალოდ საშემ რეგიონებშია. კოეფიციენტზე დაყრდნობით საშემ რეგიონებს მიეკუთვნება შიდა ქართლი, ქვემო ქართლი, აჭარა და კახეთი, უსაფრთხოს კი-სამეგრელო-ზემოსვანეთის. (საქართველოს პროკურატურა, 2024)

2023 წელს გამოცემულ შემაკავებელ ორდერთა დაახლოებით 22%-ის შემთხვევაში სახეზე იყო ფიზიკური ძალადობა, 75%-ის შემთხვევაში ფიქოლოგიური, 0,9%-ის შემთხვევაში ეკონომი-

კური, 0,3%-ის შემთხვევაში სექსუალური, 0,7%-ის შემთხვევაში იძულება და 0.6%-ის შემთხვევაში არასრულწლოვნის უგულვებელყოფა.

საანალიზო პერიოდში ყველაზე მაღალი რაოდენობის საშუალო წლიური ზრდის ტემპით ხასიათდება შიდა ქართლი, საშუალოდ ყოველწლიურად 58%-ით იზრდებოდა, აჭარა 50%-ით, ხოლო სამცხე-ჯავახეთი კი 34%-ით. ყველაზე დაბალი საშუალო ზრდის ტემპით სამეგრელოს (იმატებს საშუალოდ 25%-ით) შემდეგ ხასიათდება თბილისი, სადაც მოძალადეთა რაოდენობა საშუალოდ ყოველწლიურად 26%-ით იზრდებოდა. ჩვენს დედაქალაქში ქალების რაოდენობა საშუალოდ ყოველწლიურად იმატებდა 35%-ით, ხოლო კაცების კი – 25%-ით.

ყველაზე სწრაფი ტემპით მოძალადე ქალების რაოდენობა იზრდებოდა აჭარის რეგიონში საშუალოწლიურად 50%-ით, შემდეგ ქვემო ქართლში 40%-ით, ხოლო სამცხე-ჯავახეთში 36%-ით. რაც შეეხება კაცებს, ყველაზე სწრაფი ტემპით იზრდებოდა ქვემო ქართლის რეგიონში საშუალოწლიურად 56%-ით, შემდეგ კი – აჭარაში 49%-ით.

საქართველოში მსხვერპლთა რაოდენობა 2023 წელს 2014 წელთან შედარებით 9-ჯერაა გაზრდილი, საშუალოდ ყოველწლიურად კი იზრდებოდა – 28%-ით. რეგიონებული კუთხით აბსოლუტურად ყველაზე ხასიათდებოდა მსხვერპლთა ზრდის ტენდენცია. საანალიზო პერიოდში ყველაზე მაღალი საშუალო წლიური ზრდის ტემპით ხასიათდება შიდა ქართლი, საშუალოდ ყოველწლიურად 60%-ით იზრდებოდა, აჭარა 50%-ით, ხოლო სამცხე-ჯავახეთი კი 31%-ით. ყველაზე დაბალი საშუალო ზრდის ტემპით სამეგრელოს (იმატებს საშუალოდ 24%-ით) შემდეგ ხასიათდება თბილისი, სადაც მსხვერპლთა რაოდენობა საშუალოდ ყოველწლიურად 25%-ით იზრდებოდა. ჩვენს დედაქალაქში მსხვერპლი ქალების რაოდენობა საშუალოდ ყოველწლიურად იმატებდა 25%-ით, ხოლო კაცების კი – 32%-ით. ყველაზე სწრაფი ტემპით მსხვერპლი ქალების რაოდენობა იზრდებოდა შიდა ქართლის რეგიონში საშუალოდ წლიურად 57%-ით, შემდეგ აჭარაში 50%-ით, ხოლო სამცხე-ჯავახეთში კი – 32%-ით. რაც შეეხება კაცებს, ყველაზე სწრაფი ტემპით იზრდებოდა აჭარის რეგიონში საშუალოწლიურად 53%-ით, შემდეგ კი ქვემოქართლში 43%-ით.

საბოლოო ჯამში, თბილისში საშუალოდ ყოველწლიურად მოძალადეთა რაოდენობა 1 პროცენტული პუნქტით მეტით იზრდებოდა მსხვერპლთა რაოდენობაზე, შიდა ქართლში 2 პროცენტული პუნქტით ნაკლებით, ხოლო აჭარაში თანაბრად. ჩვენ მიერ გაკეთებული გათვლებიდან გამომდინარე მნიშვნელოვანია ითქვას ისიც, რომ მოძალადეებში საშუალოდ ყოველწლიურად (რეგიონებშიც) ქალების რაოდენობა უფრო მეტი პროცენტული პუნქტით იმატებს ვიდრე კაცები, მსხვერპლებში კი პირიქით.

როგორც მოძალადე, ისე მსხვერპლ პირებში ძირითადი ნაწილი მიეკუთვნებოდა 25-44 წლის ასაკობრივ კატეგორიას, რომელშიც თავს იყრის მოძალადე/მსხვერპლის დაახლოებით 50%. მეორე ადგილზეა საშუალოდ 35%-ით 44 წელს გადაცილებული ასაკობრივ კატეგორია. ყველა ასაკობრივ ჯგუფში ლიდერობს თბილისი, შემდეგ მოყვება ქვემო ქართლი და აჭარა. განსაკუთრებით სამწუხაროა არასრულწლოვანი მოძალადეების ზრდა. 2014 წელს 37 არასრულწლოვანი მსხვერპლი პირიდან 2023 წელს გაიზარდა 498 პირამდე (თითქმის 14-ჯერ). შინაგან საქმეთა სამინისტროს მიერ გამოცემული შემაკავებელი ორდერების მონაცემებს ოჯახში ძალადობის ფორმების მიხედვით 2015-2023 წლებში განსაკუთრებული მატება შეინიშნება ფსიქოლოგიური ძალადობის კატეგორიაში, რომელიც ამავე პერიოდში ყოველწლიურად ყველაზე მაღალი წილითაა (75,4%) წარმოდგენილი. იგი 2023 წელს 2015 წელთან შედარებით გაიზარდა 3-ჯერ, ხოლო საშუალოდ ყოველწლიურად იმატებდა 15%-ით. შემდეგ მოდის ფიზიკური ძალადობა 22%-ით და საშუალო წლიურად იმატებდა 9%-ით.

რაც შეეხება საქართველოს, რაიონული (საქალაქო) სასამართლოების მიერ გამოცემული დამცავი ორდერების რაოდენობას, ბოლო პერიოდში მათი რიცხვი სტაბილურია და მერყეობს წლიურად 94-98 დიაპაზონში. ყველაზე მაღალი რაოდენობა (141) დაფიქსირდა 2018 წელს. 2023

წელს წინა წელთან შედარებით, დამცავი ორდერების რაოდენობა გაიზარდა 4%-ით, ხოლო 2018 წელთან შედარებით შემცირდა 30%-ით. საკვლევ პერიოდში გამოცემული დამცავი საშუალოდ ყოველწლიურად იკლებდა 7%-ით. დამცავი ორდერების მიხედვით 2018-2023 წლებში საშუალოდ ფსიქოლოგიური ძალადობა 72%-ს, ფიზიკური კი 18%-ს შეადგენს. აღსანიშნავია, რომ ორივე დომინანტი ძალადობის სახე ხასიათდება კლების ტენდენციით. (საქართველოს უზენაესი სასამართლო, 2023)

დასკვნა

2014-2022 წლებში ოჯახში ძალადობის საკითხებზე განხორციელებული ცხელ ხაზისთვის მიმართვიანობა საგრძნობლად გაიზარდა. 2014-2023 წლებში გამოვლენილი ოჯახური ძალადობის ფაქტებზე გამოცემული შემაკავებელი ორდერების რაოდენობა მკვეთრად გაზრდილია, იგი საშუალოდ ყოველწლიურად იზრდებოდა 28%-ით. როგორც მსხვერპლებს, ასევე მოძალადეებს შორის ორივე სქესის შემთხვევაში 25-44 წლის ასაკობრივი კატეგორია ლიდერობს, შემდეგ 45+ ასაკობრივი კატეგორია. 2023 წელს გამოცემულ შემაკავებელ ორდერთა დაახლოებით 22%-ის შემთხვევაში სახეზე იყო ფიზიკური ძალადობა, 75%-ის შემთხვევაში ფსიქოლოგიური, 0,9%-ის შემთხვევაში ეკონომიკური, 0,3%-ის შემთხვევაში სექსუალური, 0,7%-ის შემთხვევაში იძულება და 0,6%-ის შემთხვევაში არასრულწლოვნის უგულვებელყოფა. კვლევის შედეგების მიხედვით შეგვიძლია გამოვყოთ კრიმინოგენულად უსაფრთხო და საშიში ზონები. უსაფრთხო ზონებს მიეკუთვნება გურიის, სამეგრელო-ზემო სვანეთისა და სამცხე-ჯავახეთის რეგიონები, ხოლო საშიშ ზონებს კი – თბილისი, აჭარა, კახეთი, ქვემო ქართლი, შიდა ქართლი, მცხეთა-მთიანეთი.

ლიტერატურა

1. აბესაძე ო. სისხლის სამართლის დამნაშავეთა სტატისტიკური მახასიათებლები საქართველოში თანამედროვე ეტაპზე. ივ. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის 105 წლის იუბილისადმი მიძღვნილი ეროვნული სამეცნიერო კონფერენციის შრომების კრებული. თსუ -ს გამომცემლობა. 2023. გვ.18-25
2. ინფორმაციის თავისუფლების განვითარების ინსტიტუტი. „კორონავირუსის პანდემიის გავლენა ოჯახში და ქალთა მიმართ ძალადობაზე“ 2020
3. მარშავა ქ. მინდორაშვილი მ. იურიდიული სტატისტიკა. გამომც. „უნივერსალი“. თბ., 2024
4. საქართველოს პარლამენტი. (2006). ქალთა მიმართ ძალადობის ან/და ოჯახში ძალადობის აღკვეთის, ძალადობის მსხვერპლთა დაცვისა და დახმარების შესახებ. Retrieved from საქართველოს საკანონმდებლო მაცნე:
<https://matsne.gov.ge/ka/document/view/26422?publication=21>
5. საქართველოს პროკურატურა. „ოჯახში ძალადობა და ქალთა მიმართ ძალადობა“, 2019.
<https://pog.gov.ge/page/default/monacemebi-ojaxuri-danashaulis-saqmeebze>
6. კაროლინ ედგერტონი თამარ დეკანოსიძე გოგა ხატიაშვილი ნათია ბარბაქაძე ლონდა ბიჭიკაშვილი. (2021). სექსუალური ძალადობის გამოძიების, სისხლისსამართლებრივი დევნისა და სასამართლო განხილვის სახელმძღვანელო <https://georgia.unwomen.org/sites/default/files/Field-%20Office%20Georgia/Attachments/Publications/2021/Investigation%20Manual%20Geo%20final.pdf>
7. The Council of Europe. (2011). Retrieved from <https://www.coe.int/en/web/gender-matters/council-of-europe-convention-on-preventing-and-combating-violence-against-women-and-domestic-violence>

8. Unwomen. (2021). What is the impact of child marriage? Retrieved from <https://interactive.unwomen.org/multimedia/infographic/violenceagainstwomen/en/index.html#childmarriage-2>
9. ოჯახში ძალადობის სტატისტიკა. შიანაგან საქმეთა სამინისტროს ოფიციალური ვებ-გვერდი https://info.police.ge/page?id=786&parent_id=102
10. საქართველოს პროკურატურის ოფიციალური ვებ-გვერდი.
<https://pog.gov.ge/page/default/monacemebi-ojaxuri-danashaulis-saqmeebze>
11. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს ოფიციალური ვებ-გვერდი
<https://old.supremecourt.ge/ojaxshizaladobisstatistika/>
12. საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახური
<https://gender.geostat.ge/gender/index.php?action=crime>

DOMESTIC VIOLENCE IN GEORGIA: ACUTE REALITY AND STATISTICS

Nino Abesadze

academic doctor of economics, associate professor

Iv. Javakhishvili house Tbilisi State University

Simon Gelashvili

Doctor of Economic Sciences, Professor

Iv. Javakhishvili house Tbilisi State University

Giorgi Kvirikashvili

PhD student of the economics program

Iv. Javakhishvili house Tbilisi State University

Annotation

Domestic violence in Georgia is a significant, painful, and pressing issue. It manifests in various forms, and efforts to combat it and ensure the prevention of violence are increasing within society.

The aim of this paper is to identify and statistically analyze current trends in domestic violence in Georgia. The research process employed methods of statistical observation, data collection and grouping, and analysis. During the analysis stage, various statistical indicators were calculated using the SPSS program.

The paper characterizes the causes of domestic violence and identifies provoking factors. It analyzes indicators of calls to the hotline, the gender-age structure of victims and oppressors based on the forms of violence, and the statistics of restraining and protective orders. The main trends of domestic violence are identified, and patterns are established. Based on a comprehensive quantitative analysis of the results, specific conclusions are drawn, and relevant recommendations are proposed.

Keywords: *Domestic violence, oppressor, victim, trend, statistical analysis.*